

Konflikt zájmů

Výjimka z obecné právní úpravy zakazující jednat ve střetu zájmů (§ 437 o. z.) je ve vztahu k uzavírání smluv mezi členem voleného orgánu obchodní korporace a touto korporací v § 55 a § 56 z. o. k. konstruována tak, že posouzení otázky, zda mohou být uzavřením smlouvy dotčeny zájmy obchodní korporace (zda je třeba zájmy obchodní korporace chránit), náleží orgánu obchodní korporace (kontrolnímu orgánu, popř. není-li zřízen, nejvyššímu orgánu obchodní korporace). Proto § 56 odst. 2 z. o. k. svěřuje nejvyššímu nebo kontrolnímu orgánu (byl-li zřízen) obchodní korporace působnost uzavření smlouvy členu voleného orgánu zakázat. § 55 odst. 1 z. o. k. ukládá členu voleného orgánu obchodní korporace, aby o svém záměru uzavřít s obchodní korporací smlouvu informoval orgán, jehož je členem, a kontrolní orgán (byl-li zřízen), jinak nejvyšší orgán obchodní korporace. Člen voleného orgánu obchodní korporace svou informační povinnost zásadně splní tím, že příslušnému orgánu předloží celé znění návrhu smlouvy nebo že sdělí celý její obsah. Informační povinnost bude zpravidla splněna také tehdy, pokud člen voleného orgánu předloží příslušnému orgánu obchodní korporace pouze část návrhu smlouvy anebo pokud příslušný orgán informuje pouze o části obsahu zamýšlené transakce, je-li z předložené části návrhu smlouvy anebo z předložených informací patrné, zda uzavřením smlouvy mohou být zasaženy zájmy korporace. Nemá-li příslušný orgán - podle svého úsudku - dostatek informací, může po předkládajícím členu voleného orgánu požadovat jejich doplnění nebo uzavření smlouvy do doplnění informací zakázat anebo uzavření smlouvy podmínit (například tím, že určí, jaká ujednání smlouva nesmí či naopak může obsahovat). Možností splnit informační povinnost tím, že člen voleného orgánu předloží příslušnému orgánu obchodní korporace pouze část návrhu smlouvy anebo že příslušný orgán informuje pouze o části obsahu zamýšlené transakce, není dotčeno právo členů nejvyššího orgánu obchodní korporace (společníků nebo akcionářů, popř. členů družstva) žádat, aby předkládající člen voleného orgánu předložil plné znění návrhu smlouvy anebo aby valnou hromadu informoval o celém obsahu zamýšlené transakce. Člen voleného orgánu informační povinnost podle § 55 odst. 1 z. o. k. nesplní, nesdělí-li příslušnému orgánu smluvní podmínky, které tento orgán nemohl na základě obdržených informací ve smlouvě, kterou člen voleného orgánu s obchodní korporací (skutečně) uzavřel, očekávat. To se může týkat například excesivních smluvních ujednání, která neodpovídají členem voleného orgánu deklarovanému účelu smlouvy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 2699/2021-210 ze dne 7.12.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. Ř., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného Mgr. M.J., advokátem, se sídlem v K.V., proti žalované D. C. A., se sídlem XY, o zaplacení 455.434 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 9 C 134/2018, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 5. 2021, č. j. 95 Co 9/2021-182, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 5. 2021, č. j. 95 Co 9/2021-182, jakož i rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 12. 2020, č. j. 9 C 134/2018-156, ve výrocích II. a III., se ruší, a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobce se žalobou (doručenou soudu 8. 3. 2018) domáhá, aby soud uložil žalované D. C. A. (dále jen „společnost“) zaplatit žalobci 455.434 Kč s příslušenstvím, a to z titulu vrácení poskytnutých zápůjček.

[2] Rozsudkem ze dne 1. 12. 2020, č. j. 9 C 134/2018-156, Okresní soud v Ústí nad Labem uložil společnosti zaplatit žalobci 455.434 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 455.434 Kč od 16. 9. 2017 do zaplacení (výrok I.), zamítl žalobu co do úroku ve výši 20 % ročně z částky 455.434 Kč od 1. 7. 2017 do zaplacení a úroku z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 455.434 Kč od 1. 7. 2017 do 15. 9. 2017 (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

[3] Soud prvního stupně vyšel (mimo jiné) z toho, že:

- 1) Žalobce byl v období od 19. 12. 2013 do 4. 1. 2017 jednatelem společnosti.
- 2) Společnost P. S., identifikační číslo osoby XY (dále jen „PS“), byla v období od 17. 1. 2014 do 24. 1. 2017 společnící společnosti s podílem o velikosti 90 %.
- 3) M. B. byla v období od 17. 1. 2014 do 14. 2. 2017 společnící společnosti s podílem o velikosti 10 %.
- 4) Žalobce je od 21. 6. 2010 jednatelem a společníkem PS, a to nejprve s podílem o velikosti 100 % a od 24. 4. 2015 s podílem o velikosti 90 %.
- 5) Na valné hromadě společnosti konané dne 29. 8. 2015 (dále jen „valná hromada“) žalobce oznámil, že „hodlá do společnosti vložit další peněžní prostředky za účelem konsolidace společnosti, a to formou peněžních zápůjček ze strany žalobce nebo společnosti PS, které budou poskytovány podle potřeb a aktuální situace ve společnosti, výše zápůjčky - dle aktuální potřeby společnosti, splatnost: 30. 6. 2017, úroky - bezúročné, v případě prodlení sankční úrok 20 % p. a.“ Valná hromada vzala tyto informace na vědomí.
- 6) Ve dnech 19. 10. 2015, 7. 1. 2016, 13. 1. 2016, 26. 5. 2016 a 21. 7. 2016 žalobce uzavřel se společností - zastoupenou žalobcem jako jednatelem - smlouvy o zápůjčkách, na základě kterých poskytl společnosti zápůjčky v celkové výši 455.434 Kč (dále jen „smlouvy“). Společnost se zavázala zápůjčky vrátit žalobci do 30. 6. 2017. Pro případ prodlení s vrácením zápůjček si smluvní strany sjednaly úrok ve výši 20 % ročně.
- 7) Na základě smluv poukázal žalobce na účet společnosti dne 16. 10. 2015 částku 100.000 Kč, dne 13. 1. 2016 částku v celkové výši 90.434 Kč, dne 25. 5. 2016 částku 100.000 Kč a dne 20. 7. 2016 částku 150.000 Kč. Dne 7. 1. 2016 byla na účet společnosti vložena hotovost v celkové výši 15.000 Kč.
- 8) Žalobce vyzval společnost k úhradě částky 455.434 Kč „nejpozději do“ 15. 9. 2017.

[4] Na uvedeném skutkovém základě soud prvního stupně dovedl, že smlouvy jsou neplatné, neboť zájmy žalobce při jejich uzavření byly ve střetu se zájmy společnosti a společnost vznesla námitku jejich relativní neplatnosti ve smyslu § 437 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“).

[5] Podle soudu jednal žalobce při uzavírání smluv ve střetu zájmů proto, že nesplnil informační povinnost podle § 55 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále jen „zákon o obchodních korporacích“ nebo „z. o. k.“], neboť valné hromadě nesdělil výši poskytovaných zápůjček. Výši poskytnutých zápůjček soud považoval „za podstatnou informaci, která je objektivně významná z hlediska informovaného posouzení, zda je

uzavření dané smlouvy v zájmu společnosti.“

[6] Soud prvního stupně, cituje závěry komentářové literatury (Štenglová I., Havel B., Cileček F., Kuhn P., Šuk P., Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání, C. H. Beck, 2017, s. 168), konstatoval, že „povinnost informovat příslušný orgán o podmínkách uzavírané smlouvy lze splnit buď předložením návrhu smlouvy, nebo uvedením jejího obsahu. Je samozřejmé, že nelze následně uzavřít smlouvu, která se sice bude týkat téhož plnění, ale podmínky plnění budou jiné; to neplatí, dojde-li pouze ke změně formulace jednotlivých ustanovení smlouvy i pouze k nevýznamným změnám jejího obsahu či dokonce k přípustným změnám ve prospěch korporace.“

[7] K uvedenému soud dodal, že „pokud žalobce v době oznámení úmyslu uzavřít s žalovanou smlouvy o zápůjčkách nevěděl, jaká bude konkrétní výše zápůjček, nic mu nebránilo v tom, aby v případě, kdy mu již konkrétní výše zápůjček byla známa, o dané skutečnosti valnou hromadu opětovně vyzval, případně aby již při oznámení úmyslu uzavřít smlouvy o zápůjčkách valné hromadě oznámil alespoň rámcově výši peněžních prostředků, které by za daných podmínek měl žalované poskytnout, a v případě, že by následně byl oznámený rámec vyčerpán, opětovně valnou hromadu informoval. Nic z toho však žalobce v projednávané věci neučinil.“

[8] Na základě uvedené argumentace soud prvního stupně uzavřel, že společnost se plněním poskytnutým na základě neplatných smluv na úkor žalobce bezdůvodně obohatila. Žalobce má tudíž právo na vrácení poskytnutých zápůjček, a to s úrokem z prodlení běžícím od uplynutí lhůty bez zbytečného odkladu, která začala běžet dnem, kdy žalobce společnost vyzval k úhradě dluhu (§ 1958 odst. 2 o. z.). Ze stejného důvodu naopak podle soudu žalobce nemá právo na zákonný úrok z prodlení ve výši 8,05 % ročně od 1. 7. 2017 do 15. 9. 2017 a na sjednaný úrok ve výši 20 % ročně.

[9] K odvolání žalobce (směřujícímu proti výrokům II. a III. rozsudku soudu prvního stupně) Krajský soud v Ústí nad Labem v záhlaví uvedeném rozsudkem ve výrocích II. a III. rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

[10] Ve vztahu k otázce, zda žalovaný podle § 55 z. o. k. informoval valnou hromadu o tom, za jakých podmínek mají být smlouvy uzavřeny, odvolací soud nejprve uvedl, že neposkytnutí úplné informace o obsahu smluv jednatelem není natolik „extrémním“ porušením jeho povinnosti, aby vedlo k absolutní neplatnosti smluv pro zjevný rozpor s dobrými mravy (§ 588 o. z.).

[11] Nato (obdobně jako soud prvního stupně) konstatoval, že „bez určení konkrétní výše peněžité zápůjčky, popř. alespoň určení maximální výše, nebyla valná hromada žalobcem seznámena s konkrétními podmínkami, za nichž měly být jednotlivé smlouvy uzavřeny, tj. nesplnil řádně svou notifikační povinnost, neboť jde o materiální podmínky, které jsou objektivně významné z hlediska informovaného posouzení, zda je uzavření dané smlouvy v zájmu společnosti.“

[12] V této souvislosti odvolací soud odmítl úvahu žalobce, podle níž k informování valné hromady o jeho úmyslu uzavřít se společností smlouvu postačí, že tuto skutečnost oznámí všem společníkům společnosti. Usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným je podle soudu výsledkem formalizovaného postupu, jehož dodržení vyžaduje zákon, popř. společenská smlouva, a „jednotliví členové nemohou sami (bez svolání nejvyššího orgánu - valné hromady) využít prostředky ochrany společnosti (korporace), neboť jednotlivě nemohou přijmout rozhodnutí, kterým se zakazuje uzavření smlouvy, tj. informováním jednotlivých členů (společníků) nemůže být naplněna preventivní funkce notifikační povinnosti.“

[13] Podle odvolacího soudu, který citoval usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015, uveřejněné pod číslem 102/2016 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 102/2016“), nesplní-li člen orgánu společnosti svoji informační povinnost, nebo neuposlechne-li zákaz uzavřít se

společností smlouvu, může se obchodní korporace podle § 437 odst. 2 o. z. „vůči osobě, která nebyla v dobré víře, dovolat toho, že ji jednání člena jejího orgánu neváže.“

[14] V návaznosti na tento názor se odvolací soud podrobně zabýval otázkou, zda společnost svým podáním doručeným soudu prvního stupně dne 14. 5. 2018 uplatnila námitku relativní neplatnosti smluv pro porušení informační povinnosti žalobce vůči valné hromadě společnosti, přičemž (ve shodě se soudem prvního stupně) dospěl k závěru, že společnost námitku relativní neplatnosti smluv vznesla, a smlouvy jsou tudíž neplatné.

II. Dovolání

[15] Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a sice zda:

- 1) „v případě, kdy člen voleného orgánu, který nesplnil svou oznamovací povinnost dle § 55 z. o. k., uzavře se ‚svou‘ obchodní korporací smlouvu, může se tato obchodní korporace dovolat neplatnosti takto uzavřené smlouvy, nebo toho, že není takovou smlouvou vázána“,
- 2) „lze vzhledem ke konkrétním okolnostem případu považovat oznamovací povinnost dle § 55 z. o. k. za splněnou i tehdy, pokud žalobce neinformoval ve smyslu ust. § 55 odst. 1 a 3 z. o. k. valnou hromadu společnosti o konkrétní výši peněžité zápůjčky, kterou hodlal poskytnout společnosti na základě smluv“,
- 3) „žalobce svou oznamovací povinnost dle § 55 odst. 3 z. o. k. splnil tím, že o části podmínek, za nichž s touto obchodní korporací hodlá uzavřít předmětné smlouvy, informoval valnou hromadu společnosti jakožto její nejvyšší orgán a o části informoval všechny společníky žalované společnosti, pokud tito měli možnost sami svolat jednání valné hromady společnosti“,
- 4) společnost v řízení řádně uplatnila námitku relativní neplatnosti smluv.

[16] Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu a rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

[17] Ve vztahu k první dovolací otázce dovolatel přednesl, že přestože je interpretován § 55 z. o. k., použijí se v projednávané věci obdobně závěry R 102/2016. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud sice formuloval závěr, podle něhož nesplněním informační povinnosti při střetu zájmu člena statutárního orgánu se zájmem společnosti podle § 54 z. o. k. nastávají důsledky vymezené v § 437 o. z., nevyklíčil však, o jaké důsledky jde.

[18] Podle přesvědčení dovolatele není důsledkem nesplnění informační povinnosti vymezené v § 54 a 55 z. o. k. relativní neplatnost smlouvy, ale to, že jejími účinky není společnost vázána. „Taková smlouva sice zůstává platná, ale neváže obchodní korporaci, pokud ta se toho dovolá.“ Na podporu své argumentace dovolatel cituje závěry komentářové literatury (Štenglová I., Havel B., Cileček F., Kuhn P., Šuk P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 187). Námitku, že není smlouvami vázána, však společnost v řízení v projednávané věci neuplatnila, a soudy se jí tudíž nezabývaly.

[19] K uvedenému dovolatel dodává, že rozhodnutí odvolacího soudu je pro svou vnitřní rozpornost

„vadné“. Ačkoli totiž odvolací soud nejprve uvedl, že důsledkem porušení § 437 o. z. je, že se společnost může dovolat toho, že ji jednání člena jejího orgánu neváže, přesto se v navazující části odůvodnění tímto názorem neřídil a uzavřel, že smlouvy jsou neplatné.

[20] Ke druhé dovolací otázce dovolatel nejprve obecně uvádí, že smyslem a účelem informační povinnosti podle § 55 z. o. k. je, „aby nejvyšší orgán obchodní korporace měl možnost předem (tj. před uzavřením zamýšlené smlouvy) posoudit, zda je uzavření smlouvy v zájmu obchodní korporace, a pokud dospěje k závěru, že její uzavření v zájmu obchodní korporace není, její uzavření zakázat.“ Aby nejvyšší orgán obchodní korporace mohl posoudit, zda uzavření smlouvy se členem jejího voleného orgánu je či není v jejím zájmu, není dle názoru dovolatele vždy nezbytné, aby nejvyššímu orgánu obchodní korporace byla předložena zamýšlená smlouva nebo sděleno její celé znění.

[21] V projednávané věci byla podle dovolatele valná hromada seznámena jak s „nepříznivou situací společnosti“, tak se záměrem dovolatele tuto situaci překlenout peněžitými zápůjčkami poskytnutými dovolatelem. Valné hromadě dovolatel předložil „úplné texty předmětných smluv“, jež vymezovaly výši peněžitých zápůjček tak, že dovolatel společnosti poskytne částku „dle aktuální potřeby společnosti“. Důvodem tohoto postupu bylo, že potřeby společnosti nebyly v době konání valné hromady známy. Valná hromada vzala dovolatelem sdělené informace na vědomí a uzavření smluv mu nezakázala.

[22] Za této situace mohla podle dovolatele valná hromada požadovat konkrétnější informace o podmínkách smluv a mohla (seznala-li by, že tyto podmínky nejsou v zájmu společnosti) jejich uzavření zakázat. Jestliže tak valná hromada neučinila, dala tím „najevo, že nepovažuje za nevýhodné, pokud společnost může od žalobce formou peněžitých zápůjček získat finanční prostředky v předem neurčené, a tedy de facto v jakékoli, výši.“

[23] Vezme-li valná hromada na vědomí informace o podmínkách, za kterých má být smlouva uzavřena, v rozsahu, ve kterém jí je člen orgánu poskytne, vzdává se tím podle slov dovolatele „mlčky (fakticky)“ svého práva na řádné informování o všech (a to i podstatných) podmínkách smlouvy. Tím valná hromada uděluje členu orgánu „bianco souhlas k tomu, aby určil podstatnou náležitost smlouvy (v tomto případě konkrétní výši peněžité zápůjčky) i bez předchozího informování nejvyššího orgánu obchodní korporace.“

[24] V souvislosti s druhou dovolací otázkou dovolatel dále zdůrazňuje, že člen orgánu společnosti je při uzavírání smluv povinen – bez ohledu na skutečnost, zda jedná ve střetu zájmů – jednat s péčí řádného hospodáře. „Pokud by tedy žalobce uzavřel se společností smlouvu, která by pro ni byla nevýhodná, nastoupila by jeho odpovědnost za škodu, pokud by tím společnosti vznikla, a nic by na tom nemohlo změnit ani to, že valná hromada společnosti uzavření takové smlouvy nezakázala.“

[25] Dovolatel nesouhlasí ani s názorem odvolacího soudu, podle něhož byl povinen informovat valnou hromadu přinejmenším o nejvyšší přípustné výši poskytovaných zápůjček. Kdyby totiž dovolatel oznámil valné hromadě, že společnosti poskytne peněžní prostředky do určité výše, měla by tato informace pro valnou hromadu podle něj obdobný význam jako informace, kterou valné hromadě sdělil, totiž, že výše poskytovaných peněžních prostředků bude odpovídat aktuálním potřebám společnosti. Kromě toho již formulace „ve výši dle aktuálních potřeb společnosti“ sama o sobě určuje maximální výši poskytovaných zápůjček.

[26] Prostřednictvím třetí z dovolacích otázek dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávnost závěru, podle něhož informační povinnost podle § 55 z. o. k. nelze splnit (ústním) informováním všech členů nejvyššího orgánu obchodní korporace mimo jeho zasedání. Odvolací soud podle něj – s ohledem na účel informační povinnosti (umožnit valné hromadě zakázat uzavření smlouvy) – opomněl zohlednit to, že oba společníci společnosti měli dostatek hlasů, aby mohli za splnění podmínek § 187

odst. 2 z. o. k. svolat valnou hromadu, na jejímž pořadu by byl zákaz uzavření smluv.

[27] Dovolatel připomíná, že v době konání valné hromady byl jediným jednatelem PS (většinového společníka společnosti) a že druhá společnice společnosti dala poté, co ji dovolatel informoval o konkrétní výši zápůjčky, jasně najevo, že nehodlá proti uzavření smluv jakkoli brojit. Podle dovolatele tak byl naplněn smysl a účel informační povinnosti vymezené v § 55 z. o. k.

[28] Ke čtvrté dovolací otázce dovolatel namítá, že odvolací soud se při jejím řešení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, podle které „projev vůle, kterým se účastník relativní neplatnosti dovolává, musí vyjadřovat jak skutečnost, že jde o uplatnění relativní neplatnosti, tak i vadu právního úkonu, která v dané věci jeho relativní neplatnost způsobila“; v tomto směru poukazuje např. na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 1998, sp. zn. 26 Cdo 1336/98, či ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. 32 Odo 722/2003.

[29] Dovolatel se domnívá, že společnost námitku relativní neplatnosti smluv řádně neuplatnila, neboť v podání ze dne 4. 5. 2018, kterým tak podle odvolacího soudu učinila, „absentuje spojení mezi přesným popisem vady právního jednání a uplatněním relativní neplatnosti“. Společnost totiž námitku, že nebyl dodržen postup podle § 55 z. o. k., spojila výhradně se svým tvrzením, že „smlouvy byly žalobcem sepsány účelově dodatečně v jeden den“, a nikoli již s tvrzením o neplatnosti smluv.

III. Přípustnost dovolání

[30] Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a splňující podmínku podle § 241 odst. 1 o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

[31] Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládají první ani čtvrtá dovolací otázka. Je tomu tak proto, že ačkoli odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) vycházel z nesprávného názoru, podle něhož je důsledkem skutečnosti, že žalobce při uzavírání smluv jednal ve střetu zájmů, relativní neplatnost takto uzavřených smluv, je jeho závěr, podle něhož smlouvy uzavřené v rozporu s § 437 o. z. nevyvolávají (bez dalšího) vůči společnosti právní účinky, ve výsledku v souladu s níže uvedenou ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu (přijatou po vydání rozhodnutí odvolacího soudu).

[32] Nejvyšší soud totiž v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 5. 10. 2022, sp. zn. 31 Cdo 1640/2022, formuloval a odůvodnil závěry, podle kterých:

1) V důsledku jednání zástupce v (nedovoleném) střetu zájmů zastoupený není (v případě nedostatku dobré víry třetí osoby v zástupčí oprávnění zástupce) jednáním zástupce vázán. Jde o další ze situací překročení zástupčího oprávnění, již není důvodu posuzovat odlišně od jiných případů překročení zástupčího oprávnění, resp. jednání bez zástupčího oprávnění.

2) Slovní spojení „může se toho zastoupený dovolat“ odkazuje na řešení těchto situací předvídané v § 440 o. z.; zastoupený se nedostatku zástupčího oprávnění zástupce jednajícího v (nedovoleném) střetu zájmů dovolá vůči třetí osobě (jež není v dobré víře, že zástupci svědčilo zástupčí oprávnění) tím, že právní jednání učiněné neoprávněným zástupcem dodatečně neschválí. Jestliže zastoupený právní jednání zástupce v souladu s § 440 o. z. dodatečně neschválí (neprojeví vůli být jednáním zástupce vázán), dává najevo, že nechce být jednáním zástupce vázán (slovy § 437 odst. 2 věty první o. z. se „dovolává“ nedostatku oprávnění zástupce učinit za něj dané právní jednání).

[33] Srovnej dále např. R 102/2016 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017, uveřejněný pod číslem 37/2020 Sb. rozh. obč.

[34] Dospěl-li v projednávané věci odvolací soud k závěru, že žalobce při uzavírání smluv jednal ve střetu svých zájmů se zájmy společnosti, nebylo proto pro posouzení otázky, zda smlouvy vůči společnosti vyvolávají právní účinky, významné, zda společnost uplatnila námitku relativní neplatnosti, či zda namítla, že ji právní jednání nezavazují.

[35] Dovolání je však podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení druhé z dovolatelem formulovaných otázek, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

a) Použité právní předpisy

[36] Nejvyšší soud předesílá, že věc posoudil podle zákona o obchodních korporacích ve znění účinném do 31. 12. 2020.

[37] Je tomu tak proto, že podle čl. XVI zákona č. [33/2020](#) Sb., kterým se mění zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. [458/2016](#) Sb., a další související zákony, tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. 1. 2021, s výjimkou části osmé, která nabývá účinnosti dnem 1. 7. 2021.

[38] Jelikož k posuzovanému právnímu jednání dovolatele jako bývalého jednatele společnosti došlo před účinností zákona č. [33/2020](#) Sb., Nejvyšší soud vycházel při právním posouzení věci ze zákona o obchodních korporacích ve znění účinném do 31. 12. 2020.

[39] Podle § 437 o. z. zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět (odstavec 1). Jednal-li zástupce, jehož zájem je v rozporu se zájmem zastoupeného, s třetí osobou a věděla-li tato osoba o této okolnosti nebo musela-li o ní vědět, může se toho zastoupený dovolat. Má se za to, že tu je rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného, pokud zástupce jedná i za tuto třetí osobu nebo pokud jedná ve vlastní záležitosti (odstavec 2).

[40] Podle § 55 z. o. k. hodlá-li člen orgánu obchodní korporace uzavřít s touto korporací smlouvu, informuje o tom bez zbytečného odkladu orgán, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. Zároveň uvede, za jakých podmínek má být smlouva uzavřena. To platí obdobně pro smlouvy mezi obchodní korporací a osobou členovi jejího orgánu blízkou nebo osobami jím ovlivněnými nebo ovládanými (odstavec 1). Člen orgánu splní povinnosti podle odstavce 1 i tím, že informuje nejvyšší orgán, ledaže sám jako jediný společník vykonává jeho působnost (odstavec 2). Kontrolní orgán podá nejvyššímu orgánu zprávu o informacích, které obdržel podle odstavce 1, případně o jím vydaném zákazu podle § 56 odst. 2 (odstavec 3).

[41] Podle § 56 odst. 2 z. o. k. uzavření smlouvy podle odstavce 1 nebo § 55, které není v zájmu obchodní korporace, může její nejvyšší nebo kontrolní orgán zakázat.

b) Právní posouzení věci

[42] Jednání člena voleného orgánu obchodní korporace v konfliktu zájmů, tj. v situaci, kdy zásadně může (a obvykle bude) hájit především své vlastní zájmy či zájmy osob sobě blízkých (stojící v opozici k zájmům obchodní korporace), představuje značné riziko vzniku újmy obchodní korporace, a zákon proto takové jednání v určitých situacích zakazuje (srov. zejména rozsudek sp. zn. 31 Cdo 1640/2022, nebo odstavce 35 a 36 rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1577/2021).

[43] Uvedené však neznamená, že by sama skutečnost, že smlouva byla uzavřena ve střetu zájmů člena voleného orgánu a obchodní korporace, znamenala, že takové jednání vždy (automaticky) porušuje zájmy obchodní korporace. Nelze totiž vyloučit, že se člen voleného orgánu obchodní korporace při uzavírání smlouvy za obchodní korporaci zachová řádně, a přestože jedná ve střetu zájmů, dodrží svou povinnost jednat za obchodní korporaci s nezbytnou loajalitou a dá přednost zájmům obchodní korporace před zájmy svými či zájmy osob s ním spřízněných. V takových případech by důsledky stanovené obecnou úpravou střetu zájmů zástupce a zastoupeného upravené v § 437 o. z. k ochraně zájmů obchodní korporace nevedly. Zejména proto ustanovení § 54 a násl. z. o. k. upravují (pro obchodní korporace) výjimky z obecného zákazu jednání ve střetu zájmů.

[44] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu k úpravě § 54 a násl. z. o. k. se podává, že:

1) Ustanovení § 54 a násl. z. o. k., řešící střet mezi zájmy členů statutárních (a případně i jiných volených) orgánů obchodní korporace a samotnou obchodní korporací, představují (do značné míry) *lex specialis* k obecné úpravě střetu mezi zájmy zástupce a zastoupeného (§ 437 o. z.).

2) Vyhoví-li člen voleného orgánu požadavkům § 54 a násl. z. o. k. a není-li mu příslušným orgánem pozastaven výkon funkce či zakázáno uzavření smlouvy, nebrání střet jeho zájmů se zájmy obchodní korporace, aby ji při příslušném právním jednání zastoupil. V souladu s požadavkem § 159 odst. 1 o. z. při tom musí zachovávat nezbytnou loajalitu a dát přednost zájmům obchodní korporace před zájmy svými či zájmy osob s ním spřízněných. Jestliže člen voleného orgánu požadavkům § 54 a násl. z. o. k. nevyhoví (střet zájmů či úmysl uzavřít smlouvu neoznámí), popř. pozastaví-li mu příslušný orgán výkon funkce či zakáže-li mu uzavřít dotčenou smlouvu, dopadá na jeho jednání obecná úprava střetu zájmů zástupce a zastoupeného (§ 437 o. z.).

3) Oproti obecné úpravě pak ustanovení § 54 a násl. z. o. k. regulují i střet zájmů, k němuž dochází při výkonu funkce člena voleného orgánu, aniž by šlo o zastoupení obchodní korporace. Řečené platí i pro § 55 z. o. k., jež dopadá na jakoukoliv smlouvu, kterou hodlá uzavřít s obchodní korporací člen jejího voleného orgánu, bez ohledu na to, zda současně zastupuje (při uzavření této smlouvy) i samotnou obchodní korporaci.

4) Účelem § 55 z. o. k. je ochrana zájmů obchodní korporace, jež mohou být dotčeny uzavíranou smlouvou, na jejíž druhé straně stojí člen voleného orgánu. Zájmy obchodní korporace přitom mohou být dotčeny jakoukoliv smlouvou, zřizující závazek mezi stranami (§ 1724 odst. 1 o. z.).

[45] K tomu srovnej R 102/2016 (odst. 21), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 1382/2019 (odst. 22), uveřejněné pod číslem 51/2020 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek sp. zn. 31 Cdo 1640/2022.

[46] Výjimka z obecné právní úpravy zakazující jednat ve střetu zájmů (§ 437 o. z.) je ve vztahu k uzavírání smluv mezi členem voleného orgánu obchodní korporace a touto korporací v § 55 a § 56 z. o. k. konstruována tak, že posouzení otázky, zda mohou být uzavřením smlouvy dotčeny zájmy obchodní korporace (zda je třeba zájmy obchodní korporace chránit), náleží orgánu obchodní korporace (kontrolnímu orgánu, popř. není-li zřízen, nejvyššímu orgánu obchodní korporace). Proto § 56 odst. 2 z. o. k. svěřuje nejvyššímu nebo kontrolnímu orgánu (byl-li zřízen) obchodní korporace působnost uzavření smlouvy členu voleného orgánu zakázat.

[47] Aby mohl příslušný orgán obchodní korporace náležitě zvážit, zda uzavření smlouvy zakáže či nikoli, musí získat dostatek informací ohledně podmínek, za nichž má být smlouva uzavřena. Z tohoto důvodu § 55 odst. 1 z. o. k. ukládá členu voleného orgánu obchodní korporace, aby o svém záměru uzavřít s obchodní korporací smlouvu informoval orgán, jehož je členem, a kontrolní orgán (byl-li zřízen), jinak nejvyšší orgán obchodní korporace.

[48] Člen voleného orgánu obchodní korporace svou informační povinnost zásadně splní tím, že příslušnému orgánu předloží celé znění návrhu smlouvy nebo že sdělí celý její obsah.

[49] Informační povinnost bude zpravidla splněna také tehdy, pokud člen voleného orgánu předloží příslušnému orgánu obchodní korporace pouze část návrhu smlouvy anebo pokud příslušný orgán informuje pouze o části obsahu zamýšlené transakce, je-li z předložené části návrhu smlouvy anebo z předložených informací patrné, zda uzavřením smlouvy mohou být zasaženy zájmy korporace. Je-li totiž příslušnému orgánu obchodní korporace svěřena působnost kontrolovat, zda je uzavření smlouvy ve střetu zájmů v souladu se zájmy obchodní korporace, a (případně) uzavření zakázat, bezpochyby může tento orgán sám zvážit, zda mu neúplný návrh smlouvy k posouzení postačuje.

[50] Nemá-li příslušný orgán – podle svého úsudku – dostatek informací, může po předkládajícím členu voleného orgánu požadovat jejich doplnění nebo uzavření smlouvy do doplnění informací zakázat anebo uzavření smlouvy podmínit (například tím, že určí, jaká ujednání smlouva nesmí či naopak může obsahovat).

[51] Možností splnit informační povinnost tím, že člen voleného orgánu předloží příslušnému orgánu obchodní korporace pouze část návrhu smlouvy anebo že příslušný orgán informuje pouze o části obsahu zamýšlené transakce, není dotčeno právo členů nejvyššího orgánu obchodní korporace (společníků nebo akcionářů, popř. členů družstva) žádat, aby předkládající člen voleného orgánu předložil plné znění návrhu smlouvy anebo aby valnou hromadu informoval o celém obsahu zamýšlené transakce. Vyžaduje-li přitom kterýkoli ze členů nejvyššího orgánu, aby předkládající člen voleného orgánu předložil plné znění návrhu smlouvy anebo aby nejvyšší orgán informoval o celém obsahu zamýšlené transakce, předkládající člen voleného orgánu svou informační povinnost ve smyslu § 55 odst. 1 z. o. k. nesplní dříve, než žádosti člena nejvyššího orgánu vyhoví. Až tímto doplněním (uspokojením žádosti člena nejvyššího orgánu obchodní korporace) je totiž plně zajištěna ochrana zájmů korporace.

[52] Člen voleného orgánu však informační povinnost podle § 55 odst. 1 z. o. k. nesplní, nesdělí-li příslušnému orgánu smluvní podmínky, které tento orgán nemohl na základě obdržených informací ve smlouvě, kterou člen voleného orgánu s obchodní korporací (skutečně) uzavřel, očekávat. To se může týkat například excesivních smluvních ujednání, která neodpovídají členem voleného orgánu deklarovanému účelu smlouvy.

[53] Vycházel-li odvolací soud v projednávané věci z názoru, že ke splnění informační povinnosti podle § 55 odst. 1 z. o. k. – a (v intencích jeho právního posouzení) k platnosti smluv o peněžitých zápůjčkách – musí jednatel valné hromadě společnosti s ručením omezeným sdělit rozsah peněžních prostředků, které má v úmyslu na základě smluv společnosti poskytnout, aniž by zjistil, zda kterýkoli ze společníků sdělení těchto informací na jednatele vyžadoval, a aniž by učinil závěr o tom, že výše poskytnutých zápůjček sjednaných ve smlouvách byla smluvní podmínkou, kterou valná hromada – s ohledem na ostatní jí předložené informace – nemohla ve smlouvách, které jednatel se společností uzavřel, očekávat, není jeho právní posouzení věci správné.

c) Shrnutí

[54] Jelikož právní posouzení věci není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se (pro nadbytečnost) zabýval třetí dovolatelem předkládanou otázkou – rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na výroky II. a III. rozsudku soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i je a věc vrátil v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)